

Bognoter

Morten Egeberg, *Organisasjonsutforming i offentlig virksomhet*. Oslo: Tanum-Norli, 1984. 138 s., 118,00 Nkr.

En væsentlig del af statskundskaben drejer sig om offentlige organisationer. Morten Egeberg hævder, at offentlige organisationer er forskellige fra private, og at man må udvikle en organisationsteori specielt for disse. Det eksemplificerer han ved at undersøge to sammenhænge i forhold til tre teoretiske perspektiver.

De to sammenhænge, der strukturerer bogen, er 1) forholdet mellem den formelle struktur og faktiske adfærd og 2) betingelser for ændringer af den formelle struktur. De tre teoretiske varianter er 1) det rationelle perspektiv, 2) det naturlige perspektiv (dvs. tilpasning), og 3) teorier om organisationer som løst sammenkoblede systemer (organiseret anarki). I en systematisk gennemgang analyserer Egeberg, hvorledes de tre teorier kan anvendes til at illustrere de to sammenhænge. Med hensyn til den første sammenhæng spørges altså, om en organisation 1) er udtryk for planlagte handlinger sigtende mod et bestemt mål, 2) er resultat af en naturlig tilpasning til omgivelserne, eller 3) er fremkommet ved tilfældigheder. Fra en række forskellige data, herunder spørgeskemaundersøgelser, kan han konkludere, at den rationelle organisationsteori er den mest anvendelige. Der er dog her et metodisk problem, som Egeberg ikke berører. Man kan nemlig ikke vide, om de adspurgte svarer i overensstemmelse med det rationelle perspektiv, fordi det passer med normerne i offentlige organisationer, eller om spørgeskemadataene er i overensstemmelse med faktiske forhold, dvs. en analyse, hvor organisationen og ikke dens medlemmer er enheden.

Hvad angår den anden sammenhæng, organisationsændringer, er resultaterne ikke så klare. Offentlige organisationsændringer sker mere i overensstemmelse med det naturlige perspektiv og det anarkistiske end med det rationelle. Måske hænger det blandt andet sammen med, at initiativet til og gennemførelsen af organisatoriske ændringer tages såvel af politikere som af embedsmænd, blandt andet afhængigt af ændringernes omfang. Efter Egebergs opfattelse må man stræbe efter at nærme sig det rationelle organisationsperspektiv. Det kan blandt andet gøres ved at professionalisere ændringsprocesserne gennem anvendelse af organisationskonsulenter.

Bogens præcise og stramme opbygning og dens klare (og noget firkantede) afgrænsning af teorivarianterne gør den letlæst. Dens konklusioner burde interessere ikke alene organisationsteoretikere, men også de embedsmænd og politikere, der i praksis udtænker og gennemfører ændringer i den offentlige forvaltning.

Peter Gundelach